Viljelijät pitävät maanviljelyä kutsumustyönä – mikä on sinänsä positiivista – mutta he eivät ole tyytyväisiä yhteiskunnalliseen asemaansa. **JOHTAJA THOMAS SCHAFER, SYNOVATE**

Renkirinki helpottaa työntekijän palkkaamista tilalle

Useampi tila jakaa rengin työpanoksen sekä työnantajan vastuun ja velvollisuudet.

Kun maatilat kasvavat, työmäärä paisuu ja uupuminen uhkaa. Auttavia käsiä tarvittaisiin, mutta työntekijän palkkaaminen on monelle liian kallista.

Pohjois-Pohjanmaalla ongelmaan on keksitty uudenlainen ratkaisu: renkirinki.

Siinä vähintään kaksi tilaa perustaa ringin, joka palkkaa yhdessä työntekijän. Rengin työpanos jaetaan joko tasan tilojen kesken tai kunkin tarvitsemassa suhteessa.

Vajaan vuoden toiminut hanke on jo johtanut yhden ringin syntyyn Kärsämäellä ja yhden Haapajärvellä. Kummassakin on mukana kolme tilaa. Lisäksi yhdelle maatalousyhtymälle on löytynyt vakituinen työntekijä.

Pyhäjärven kaupungin hallinnoiman hankkeen toiminta-alueena ovat Haapajärvi, Kärsämäki, Pyhäjärvi ja Reisjärvi.

Hanke toimii puhemiehenä

”Maanviljelijöillä on se käsitys, ettei ammattitaitoisia työntekijöitä löydy. Se ei pidä paikkansa”, Työn uusjako – Rengin paikka auki -hankkeen hankerenki **Satu Nieminen** sanoo.

Kun hanke laittoi renginpaikat hakuun työ- ja elinkeinotoimistojen nettisivuille, vastauksia tuli lähes sata. Tosin 70 prosenttia niistä tuli ulkomailta.

Suurin osa kotimaisista hakijoista asuu hankealueen lähellä, joten työmatkat eivät ole ongelma.

Hanke selvittää, millaisen työntekijän kukin rinki tarvitsee ja seuloo hakijoista sopivimman.

”Hankkeen tehtävänä on toimia puhemiehenä työnantajan ja -tekijän välillä”, Nieminen kuvaa. Lisäksi hanke hoitaa rinkien palkanmaksubyrokratian sitä haluaville.

SATU LEHTONEN

Tietoa renkiringeistä ja ohjeet ringin perustamiseen löytyvät hankkeen Facebook-sivuilta (haulla Rengin paikka auki).

FAKTAT

Poimintoja renkiringin perustamisohjeista

Renkiringin perustamiseen tarvitaan vähintään kaksi maatilaa, joilla renki työskentelee.
Kaikki rinkiläiset ovat yhteisvastuullisia työnantajia.
Rinki pitää perustamiskokouksen, jossa selvitetään ringin toimintatavat ja säännöt.
Ringille valitaan vastuuhenkilö. Korvauksena ringin byrokratian hoitamisesta hänelle annetaan yleensä maksuttomia rengin työpäiviä.
Muodostetaan pohjakassa, jotta vastuuhenkilö voi hoitaa maksuasiat jouhevasti.
Allekirjoitetaan rengin työsopimus. Samalla sovitaan, mitä työehtosopimusta käytetään.
Sovitaan, milloin vastuuhenkilö laskuttaa tiloja tehdyistä tunneista, jotta voi maksaa palkan rengille.
Vastuuhenkilö hakee ringille Y-tunnusta verohallinnolta.
Ringille on suositeltavaa hankkia oma pankkitili ja verkkopankkitunnukset
Hoidetaan vakuutukset kuntoon ja tehdään sopimus työterveyshuollon kanssa.
Kannattaa selvittää TE-toimistosta, voiko rinki saada työllistämistukea, jos palkataan työtön työnhakija.
Yleensä työnohjauskorvaus maksetaan vain yhdelle tilalle. Hankealueella on käytäntönä, että renkirinki voi oppisopimuskoulutuksessa olla työnantaja ja saa työnohjauksesta korvausta.
Lähde: Työn uusjako – Rengin paikka auki -hanke

Mirko Salo tekee muutoksia sikalan ruokintaohjelmaan.

”Tällaisia projekteja tarvitaan”

Kyllä tällaisia projekteja tarvitaan, Porsasmäki Oy:n toimitusjohtaja **Hannu Kyllönen** toteaa Rengin paikka auki -hankkeesta. Tilojen koko ja työvoiman tarve kasvavat jatkuvasti.

Porsasmäki on kuuden osakkaan omistama porsastuotantosikala, jossa on 650 emakkoa. Vakituisia työntekijöitä on viisi.

”Tässä on hyvä olla varamies, joka voi tehdä muun muassa sairaslomatuurauksia.”

Mirko Salolla ei ollut aikaisempaa maatalouskokemusta, mutta intoa hänellä riittää, Kyllönen toteaa.

”Olisihan sitä kaivannut, että olisi ollut pientä pohjaa, mutta kyllä opettamalla oppii.”

Salon työ on haastavaa myös siksi, että renkiringin tilat ovat hyvin erilaisia. Porsasmäen lisäksi rinkiin kuuluu kaksi robottinavettaa, joissa vielä sattuu olemaan erimerkkiset robotit.

Rengin työpanoksen jako tilojen kesken on Kyllösen mukaan sujunut sopuisasti.

SATU LEHTONEN

PEKKA FALI

Mirko Salon työhön kuuluu muun muassa porsaiden rokottamista.

It-alalta sikalaan: ”Nyt työ on mielekästä”

Mirko Salo on Rengin paikka avoinna -hankkeen ensimmäinen löytö. Entinen it-alan ammattilainen työskentelee Kärsämäellä kahden robottinavetan ja yhden porsastuotantosikalan muodostamassa ringissä ja tuntee, että elämä on mallillaan.

Salo syntyi Ruotsissa, kävi koulut siellä, teki töitä muun muassa betoniraudoittajana ja valmistui yliopistosta.

Vuonna 2000 hän muutti Helsinkiin it-alan töihin. Pääkaupunkiseudun elämä ei tuntunut omalta. ”Ei ole ihmiselle tarkoitettua asua tuommoisessa kasassa. Heti kun astui asunnosta ulos, syke oli 150.”

Salon suku on Kärsämäeltä, ja siellä hän oli vieraillut aina kun mahdollista. Maaseutu veti puoleensa.

Helsingissä elämä kävi yhä hektisemmäksi. Tuli ylennyksiä, lisää vastuuta ja ahdistusta.

Lopulta erään kesäloman jälkeen Salo sanoi itsensä irti ja muutti maalle, Kärsämäeltä ostamaansa isoon kansakouluun.

Aluksi maalta ei löytynyt töitä, mutta pian Salo jo pakkasi Ikean keittiöpöytiä. Sitten vuorossa olivat pestit kahdella pellettitehtaalla.

”Siinä kävi niin, että kun tekee liikaa töitä liian kauan, tulee burnout. Niin minulle kävi.”

Salo sai hengähdystauon ja aikaa ajatella, mitä haluaa tehdä.

Hän yritti etsiä oppisopimuspaikkaa maatilalta, mutta byrokratia tuntui ylipääsemättömältä. ”Yritin selvittää, miten paljon viljelijä joutuu maksamaan oppijalle palkkaa ja miten paljon saa työllistämistukea. Se meni yli hilseen.”

Siihen saumaan, juuri sopivasti, löytyi Rengin paikka auki -hanke. Salo aloitti rengintyöt lokakuussa ja on viihtynyt ”hullun lailla”.

”Tunsin, että nyt ollaan tiellä, jota todella haluan.”

Rengin työpanos jakautuu eri tilojen välillä. Käytännössä Salo kertoo tekevänsä parin viikon jaksoja joka tilalla. Palkka on murto-osa entisestä.

”Mutta sitä en murehdi. Työ maistuu ja on henkisesti antoisaa.”

Kun oppisopimuskausi päättyy, palkkakin ehkä nousee.

Salon perheessä on neljä lasta, iältään 2–8-vuotiaat. Perhe on hänelle suuri voimanlähde.

”Nyt elän normaalia perhe-elämää eikä sellaista, että olisin viikon poissa ja kotiin tullessa aivan loppu.”

SATU LEHTONEN

Tuottajahinnat nousivat viime vuonna

Nimellishinnat silti alempana kuin ennen EU-jäsenyyttä

Maataloustuotteiden tuottajahinnat vahvistuivat viime vuonna. Monen tuotteen, kuten leipävehnän ja kananmunien, nimelliset hinnat nousivat korkeammalle kuin koskaan aiemmin EU-jäsenyyden aikana.

Tiedot käyvät ilmi Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen Tiken perjantaina julkistamasta tilastosta.

Viljan, rypsin ja rapsin tuottajahinnat nousivat toista vuotta peräkkäin.

Suhteellisesti eniten kallistui mallasohra, 48 prosenttia edellisvuodesta. Maltillisimmin nousi rukiin hinta.

Leipävehnästä, rehuohrasta, kaurasta, rypsistä ja rapsista maksettiin tuottajille keskimäärin enemmän kuin koskaan aiemmin EU-jäsenyyden aikana. Nimelliset tuottajahinnat olivat kuitenkin 18–46 prosenttia alemmat kuin vuonna 1994.

Ruokaperunalla nousua ja laskua

Ruokaperunan tuottajahinta vaihteli viime vuonna voimakkaasti.

Ensimmäisellä vuosipuoliskolla ruokaperunasta maksettiin tuottajille 20–24 euroa sadalta kilolta. Syksyllä hinta puolittui.

Alkuvuoden ansioista vuoden keskihinnaksi tuli 19 euroa sadalta kilolta. Nousua vuodesta 2010 oli 60 prosenttia.

Maidon hinta reippaaseen nousuun

Kaksi vuotta kestänyt maidon tuottajahinnan lasku taittui viime vuonna.

Maidosta maksettiin tuottajille keskimäärin 40,5 senttiä litralta eli kymmenyksen enemmän kuin vuonna 2010. Luku ei sisällä jälkitilejä eikä maidon tuotantotukea.

Vuoden 2008 hintahuippuun verrattuna viime vuoden tuottajahinta oli keskimäärin kuusi prosenttia alempi.

Lihan hinnat myötätuulessa

Naudanlihan tuottajahinnat ovat olleet nousussa viimeksi kuluneet seitsemän vuotta.

Viime vuonna sonninlihan nimellinen hinta nousi korkeammalle kuin koskaan aiemmin EU-jäsenyyden aikana. Vuoteen 1994 verrattuna nimellinen hinta oli kuitenkin kolmanneksen alempi.

Sian- ja broilerinlihan hinnat kääntyivät viime vuonna nousuun. Tuottajille maksettiin lihasioista seitsemän prosenttia ja broilereista kymmenen prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

Karitsanlihan tuottajahinta on noussut tasaisesti lähes koko 2000-luvun. Viime vuonna karitsanlihasta maksettiin tuottajille 305 euroa sataa kiloa kohden.

Luomumunat kallistuivat vähiten

A-luokan kananmunien tuottajahinta nousi kymmenyksen vuodesta 2010. Suhteellisesti eniten nousivat lattiakanaloissa ja häkkikanaloissa tuotettujen munien hinnat. Luomumunien hinnat nousivat vähiten.

Tuottajahinta on viljelijän saama hinta ilman arvonlisäveroa. Tiedot perustuvat ensimmäisille ostajille eli meijereille, teurastamoille, maatalouskaupalle, viljaa käyttävälle teollisuudelle sekä kananmuna- ja perunapakkaamoille tehtyihin kyselyihin.

Tilasto ei kerro maatalouden kannattavuudesta, sillä tuotantopanosten kallistuminen ei siinä näy.

SATU LEHTONEN

JAANA KANKAANPÄÄ

A-luokan kananmunien hinta on noussut kymmenen prosenttia vuodesta 2010.

Eurooppalaiset viljelijät haluavat lisää yhteiskunnallista arvostusta

Saksan, Ranskan ja Espanjan viljelijät ovat jokseenkin samaa mieltä asemastaan yhteiskunnassa: se ei ole riittävän hyvä.

Täysin tai hyvin tyytyväisiä on saksalaisista viljelijöistä 12, espanjalaisista 8 ranskalaisista 6 prosenttia. Tulos saatiin markkinatutkimusyhtiö Synovaten kyselyssä.

”Viljelijät pitävät maanviljelyä kutsumustyönä – mikä on sinänsä positiivista – mutta he eivät ole tyytyväisiä yhteiskunnalliseen asemaansa”, johtaja **Thomas Schafer** Synovatesta tulkitsee.

Tutkimuksessa haastateltiin kussakin maassa 300 viljelijää ja tuhat kuluttajaa.

Yhtenä syynä viljelijöiden tyytymättömyyteen oli tunne, ettei heitä arvosteta. Vain kaksi viljelijää kymmenestä oli samaa mieltä väittämästä ”meitä arvostetaan”.

Kuluttajat ovat havainneet saman asian.

Yli 80 prosenttia kuluttajista kertoi kyllä itse arvostavansa maanviljelijöitä, mutta vain harva katsoi heidän saavan riittävästi arvostusta yhteiskunnalta.

Ranskassa ajatellaan toisin. Yli 40 prosenttia haastatelluista kuluttajista uskoi ranskalaisen yhteiskunnan arvostavan viljelijöitä.

Espanjassa ja Saksassa sitä mieltä oli vain 20 prosenttia.

”Herää kysymys, miksi ranskalaiset kuluttajat uskovat yhteiskunnan arvostavan viljelijöitä, mutta viljelijät eivät”, Schafer pohtii.

Kuluttaja kiinnostunut mutta tietoa puuttuu

56 prosenttia kuluttajista kertoi olevansa kiinnostunut maanviljelystä ja ruuan tuotannosta, mutta vain 31 prosenttia ilmoitti tuntevansa maanviljelyä riittävästi.

Schaferin mukaan kuluttajien kiinnostus maanviljelyyn on jo sinänsä tervetullut uutinen.

50–70 prosenttia viljelijöistä uskoi, etteivät kuluttajat ole valmiit maksamaan kalliimpaa hintaa ympäristöystävällisestä ruuasta. Puolet kuluttajista olikin sitä mieltä.

”Joillekin kuluttajille se voi toki olla taloudellinenkin kysymys”, Schafer huomauttaa.

”Kuluttajien epäilyt kahlitsevat maataloutta”

”Kuluttajilla on usein perin erilainen käsitys viljelijöistä kuin näillä itsellään”, Euroopan maanomistajien keskusjärjestön pääsihteeri **Thierry de l’Escaille** sanoo.

”Suuren yleisön mielipide ei vastaa todellisuutta: viljelijöitä pidetään ympäristöongelman aiheuttajina eikä sen ratkaisijoina. Viljelijöiden pitäisi saada enemmän tunnustusta paitsi ruuan tuotannosta, myös erilaisista ekopalveluista.”

”Kuluttajien kielteiset näkemykset kahlitsevat meitä ja vaikeuttavat uusien innovaatioiden ja tekniikoiden käyttöönottoa. Enkä tarkoita tässä ainoastaan bioteknologiaa”, de l’Escaille valittaa.

De l’Escaille ennustaa maatalouden lannoite-, energia- ja vesikustannusten kasvavan tulevaisuudessa.

”Tuotantokustannusten kasvaessa monet viljelijät lähtevät alalta. Toiminta jatkuu vain suurtiloilla, ja sitähän me emme juuri halua.”

”Yksi asia on selvä: meillä on poikkeuksellisen turvallinen ruoka ja maailman tiukimmat laatuvaatimukset. Ruuan laatu ei ole ongelma. Ongelmana on keskustelu, jota käydään puhtaasti tunnepohjalta.”

MIKE WILSON